

**AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS
VALSTYBĖS REZERVŲ ĮSTATYMO NR. VIII-1908 2, 4, 6, 8, 9, 10, 11, 13, 16, 17, 18¹ IR 19
STRAIPSNIŲ
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos valstybės rezervų įstatymo Nr. VIII-1908 2, 4, 6, 8, 9, 10, 11, 13, 16, 17, 18¹ ir 19 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Įstatymo projektas) parengtas siekiant išplėsti valstybės rezervų sudėtį, atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanclerio 2023 m. rugsėjo 19 d. įsakymu Nr. V-160 „Dėl darbo grupės sudarymo“ sudarytos tarpinstitucinės darbo grupės parengtą Valstybės rezervų sudarymo, kaupimo, tvarkymo ir administravimo įgyvendinimo sumanymą ir į valstybės mobilizacinių pratybų „Vyčio skliautas 2024“ ir 2025 m. NATO krizių valdymo pratybų (NATO CMX 2025) ataskaitose Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijai pateiktas rekomendacijas.

Įstatymo projektu taip pat siekiama įgyvendinti Dvidešimtosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos 317 nuostatą *„Plėtosime ir stiprinsime valstybės mobilizacijos sistemą, užtikrinsiančią valstybei gyvybiškai svarbių funkcijų tęstinumą, stiprinant mobilizacijos sistemos dalyvių parengtį, užtikrinant apsirūpinimą reikalingais ištekliais, civilinio personalo pasirengimą ir sklandų valdymą“*.

Įstatymo projekto tikslas – papildyti valstybės rezervų sudėtį valstybės rezervų paslaugomis.

Įstatymo projekto uždaviniai:

1. Įteisinti paslaugas kaip valstybės rezervų dalį.
2. Apibrėžti valstybės rezerve kaupiamas valstybės rezervų paslaugas.
3. Nustatyti valstybės rezervų paslaugų, kaip valstybės rezervų dalies, sudarymo, kaupimo, tvarkymo ir naudojimo teisinius pagrindus.
4. Sudaryti sąlygas operatyviai gauti būtiniausias paslaugas ekstremaliųjų situacijų ar krizės metu ir jų padariniams likviduoti, paskelbus mobilizaciją, įvedus nepaprastąją ar karo padėtį ir kitais Lietuvos Respublikos valstybės rezervų įstatyme (toliau – VRĮ) nustatytais atvejais.

Priėmus įstatymo projektą bus užtikrinta galimybė valstybės rezervų tvarkytojui sudaryti preliminarįsias viešojo pirkimo–pardavimo sutartis ir prireikus jų pagrindų sudaryti valstybės rezervų paslaugų pirkimo–pardavimo sutartis ir jose nustatytomis sąlygomis laiku gauti valstybės rezervų paslaugas ekstremaliųjų situacijų ar krizės metu ir jų padariniams likviduoti, paskelbus mobilizaciją, įvedus nepaprastąją ar karo padėtį ir kitais VRĮ nustatytais atvejais. Pažymėtina, kad preliminariosiose valstybės rezervų paslaugų viešojo pirkimo–pardavimo sutartyse pagal Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.191 straipsnio 1 dalį bus nustatyta išlyga, kad iš sutarties atsiradusi

prievolė turi būti įvykdyta trečiajam asmeniui, t. y. valstybės rezervo tvarkytojo sudarytoje sutartyje nustatytos paslaugos galės būti teikiamos trečiosios šalies (ministerijos, savivaldybės, ūkio subjekto, gyventojų, Lietuvos Respublikos piliečių užsienyje arba kitų valstybių, teikiant joms pagalbą pagal galiojančias Lietuvos Respublikos tarptautines sutartis arba kai kitos valstybės ar tarptautinės organizacijos pateikia prašymą suteikti pagalbą) naudai.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projektą parengė Susisiekimo ministerijos Parengties ir krizių valdymo grupė (grupės vadovas Rimantas Šikas, tel. +370 661 76 282, el. p. rimantas.sikas@sumin.lt).

3. Kaip šiuo metu reguliuojami Įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Šiuo metu VRĮ nustatyta, kad valstybės rezervą sudaro lėšos, valstybės lėšomis įsigytos materialinių išteklių atsargos ir materialinių išteklių atsargos, kurių pirkimas valstybės lėšomis nustatytas pagal preliminarąsias viešojo pirkimo–pardavimo sutartis ir (arba) rezervavimo sutartis ir nėra nustatyta galimybė valstybės rezerve turėti paslaugas, kurios galėtų būti gaunamos ekstremaliųjų situacijų ar krizės metu ir jų padariniams likviduoti, paskelbus mobilizaciją, įvedus nepaprastąją ar karo padėtį ir kitais VRĮ nustatytais atvejais.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Įstatymo projekto 1 straipsnis – siūloma pakeisti VRĮ 2 straipsnį jį išdėstant nauja redakcija.

Siūloma pakeisti 1 dalies 3 punktą, atsisakant trumpinių įvedimo ir vartojimo terminų apibrėžtyse, kaip tai nustatyta Teisės aktų projektų rengimo rekomendacijų 35 punkte.

Siūloma papildyti 1 dalį 4 punktu, kuris nustatytų, kad į valstybės rezervo sudėtį įeina ne tik lėšos, valstybės lėšomis įsigytos materialinių išteklių atsargos ir materialinių išteklių atsargos, kurių pirkimas valstybės lėšomis nustatytas pagal preliminarąsias viešojo pirkimo–pardavimo sutartis ir (arba) rezervavimo sutartis, bet ir paslaugos, kurių pirkimas valstybės lėšomis nustatytas pagal preliminarąsias viešojo pirkimo–pardavimo sutartis. Tokia nuostata užtikrintų galimybę prireikus laiku gauti paslaugas, pagal preliminarųjų viešojo pirkimo–pardavimo sutarčių pagrindu sudarytas valstybės rezervo paslaugų pirkimo–pardavimo sutartis.

Siūloma papildyti 4 dalyje apibrėžtą valstybės rezervo kaupimo sąvoką, ją papildant preliminarųjų valstybės rezervo materialinių išteklių ir valstybės rezervo paslaugų viešojo pirkimo–pardavimo sutarčių sudarymu.

Siūloma papildyti 7 dalyje apibrėžtą valstybės rezervo naudojimo sąvoką, ją papildant valstybės rezervo paslaugų gavimu.

Siūloma papildyti 2 straipsnį 8 dalimi, kurioje apibrėžiama valstybės rezervo paslaugų sąvoka.

Siūloma pakeisti 8-11 dalių numeraciją į, atitinkamai, 9-12.

Siūloma papildyti 9 dalyje apibrėžtą valstybės rezervo sudarymo sąvoką, nustatant, kad valstybės rezervo sudarymas apima ir valstybės rezervo paslaugų nomenklatūros, rūšies, kiekio ir preliminarinių viešojo pirkimo–pardavimo sutarčių sudarymo terminų nustatymą.

Siūloma papildyti 10 dalyje apibrėžtą valstybės rezervo tvarkytojo sąvoką, ją papildant valstybės rezervo paslaugų sudarymo, kaupimo ir tvarkymo funkcija.

Siūloma pakeisti 11 dalį, patikslinant valstybės rezervo tvarkytojo sąvoką, kad jos apibrėžtis atitiktų valstybės rezervo sudarymo, kaupimo ir tvarkymo sąvokas.

Siūloma papildyti teisės aktų, kuriuose apibrėžtos VRĮ vartojamos sąvokos, sąrašą, jį papildant Lietuvos Respublikos civiliniu kodeksu.

Įstatymo projekto 2 straipsnio 1 dalis – siūloma papildyti VRĮ 4 straipsnio 2 dalį, nustatant, kad valstybės rezervo lėšos gali būti skirtos valstybės rezervo paslaugoms įsigyti. Toks papildymas leis valstybės rezervo tvarkytojui apmokėti už pagal preliminarinių viešojo pirkimo–pardavimo sutarčių pagrindu sudarytas valstybės rezervo paslaugų pirkimo–pardavimo sutartis gautas valstybės rezervo paslaugas valstybės rezervo lėšomis, Vyriausybės nustatyta tvarka teikiant prašymą valstybės rezervo koordinatoriui skirti valstybės rezervo lėšas šiam tikslui.

Įstatymo projekto 3 straipsnis – siūloma pakeisti VRĮ 6 straipsnio 3 dalį, užtikrinant tinkamą valstybės rezervo kaupimo ir tvarkymo sąvokų vartojimą.

Įstatymo projekto 4 straipsnis – siūloma pakeisti VRĮ 8 straipsnį, papildant jo 1 dalį nuostata, kad Vyriausybė, tvirtindama materialinių išteklių sukaupimo reikalavimus, taip pat tvirtina ir valstybės rezervo paslaugų reikalavimus (nomenklatūrą, kiekį, rūšį ir preliminarinių sutarčių sudarymo terminus). Papildomai, keičiant šią dalį, įvedamas trumpinys „preliminarijosios sutartys“. Siūlant pakeisti VRĮ 8 straipsnio 2 dalį, integruojamos Įstatymo projekto 1 straipsnio 1 dalyje apibrėžtos valstybės rezervo paslaugos į šios dalies nuostatas.

Įstatymo projekto 5 straipsnis – siūloma pakeisti VRĮ 9 straipsnio 1 dalį integruojant Įstatymo projekto 1 straipsnio 1 dalyje apibrėžtas valstybės rezervo paslaugas į šio straipsnio nuostatas.

Įstatymo projekto 6 straipsnis – siūloma pakeisti VRĮ 10 straipsnio pavadinimą ir papildyti 10 straipsnį 2¹ dalimi, integruojant Įstatymo projekto 1 straipsnio 1 dalyje apibrėžtas valstybės rezervo paslaugas į šio straipsnio nuostatas.

Įstatymo projekto 7 straipsnis – siūloma pakeisti VRĮ 11 straipsnio pavadinimą ir 11 straipsnio 6 dalį, taip pat siūloma papildyti VRĮ 11 straipsnį 3¹ dalimi, integruojant Įstatymo projekto 1 straipsnio 1 dalyje apibrėžtas valstybės rezervo paslaugas į šių dalių nuostatas. Papildomai siūloma,

papildant VRĮ 11 straipsnį 3¹ dalimi, nustatyti valstybės rezervo paslaugų preliminarinių viešojo pirkimo–pardavimo sutarčių pakeitimo, pritarus nutraukimo, sąlygas.

Įstatymo projekto 8 straipsnis – siūloma pakeisti VRĮ 13 straipsnio 2, 3, 4, 7 dalis, integruojant Įstatymo projekto 1 straipsnio 1 dalyje apibrėžtas valstybės rezervo paslaugas į šių dalių nuostatas.

Įstatymo projekto 9 straipsnis – siūloma pakeisti VRĮ 16 straipsnio 1 punktą, integruojant Įstatymo projekto 1 straipsnio 1 dalyje apibrėžtas valstybės rezervo paslaugas į šios dalies nuostatas.

Įstatymo projekto 10 straipsnio 1 dalis – siūloma pakeisti VRĮ 17 straipsnio 1 dalies 1 punktą, nustatant pareigą valstybės rezervo tvarkytojui pagal kompetenciją teikti siūlymus valstybės rezervo koordinatoriui dėl reikalavimų (nomenklatūros, rūšies, kiekio ir sukauptimo termino) valstybės rezervo paslaugoms nustatymo.

Įstatymo projekto 2 ir 3 dalys – siūloma pakeisti VRĮ 17 straipsnio 1 dalies 6 punktą, integruojant Įstatymo projekto 1 straipsnio 1 dalyje apibrėžtas valstybės rezervo paslaugas į šios dalies nuostatas. Papildomai siūloma pakeisti VRĮ 17 straipsnio 1 dalies 7 punktą, integruojant Įstatymo projekto 1 straipsnio 1 dalyje apibrėžtas valstybės rezervo paslaugas į šio punkto nuostatas ir nustatant, kad gautos valstybės rezervo paslaugos apmokamos valstybės rezervo lėšomis. Ši nuostata grindžiama tuo, kad valstybės rezervo tvarkytojui būtų sudėtinga numatyti gaunamų valstybės rezervo paslaugų kiekį ir jų kainą valstybės rezervo paslaugų pirkimo–pardavimo sutarties sudarymo metu, atitinkamai valstybės rezervo tvarkytojui būtų sudėtinga planuoti valstybės rezervo paslaugoms užtikrinti reikalingas biudžeto lėšas. Taip pat, kaip paminėta šio aiškinamojo rašto 1 dalyje, valstybės rezervo paslaugų preliminariose viešojo pirkimo–pardavimo sutartyse pagal Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.191 straipsnio 1 dalį bus nustatyta išlyga, kad iš sutarties atsiradusi prievolė turi būti įvykdyta trečiajam asmeniui, t. y. valstybės rezervo tvarkytojo sudarytoje sutartyje nustatytos valstybės rezervo paslaugos galės būti teikiamos trečiosios šalies (ministerijos, savivaldybės, ūkio subjekto, gyventojų, Lietuvos Respublikos piliečių užsienyje arba kitų valstybių, teikiant joms pagalbą pagal galiojančias Lietuvos Respublikos tarptautines sutartis arba kai kitos valstybės ar tarptautinės organizacijos pateikia prašymą suteikti pagalbą) naudai, atitinkamai, nepapildžius 17 straipsnio 1 dalies 7 punkto šia nuostata, valstybės rezervo tvarkytojas turėtų apmokėti valstybės rezervo paslaugas, suteiktas trečiosioms šalims, iš valstybės rezervo tvarkytojui skirtų biudžeto asignavimų, iš esmės negalėdamas tiksliai suplanuoti biudžeto lėšų šiam tikslui. Todėl siūloma valstybės rezervo paslaugas apmokėti iš valstybės rezervo lėšų, nes šios lėšos, be kita ko, skirtos „...kitoms reikmėms finansuoti ekstremaliųjų situacijų ar krizės metu, jų padariniams likviduoti, paskelbus mobilizaciją, įvedus nepaprastąją ar karą padėtį ir kitais šio įstatymo nustatytais atvejais.“ (VRĮ 4 straipsnio 2 dalis.). Pažymėtina, kad toks valstybės rezervo paslaugų apmokėjimo šaltinis yra suderintas su Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Nacionaliniu krizių valdymo centru.

Įstatymo projekto 11 straipsnis – siūloma pakeisti VRĮ 18¹ straipsnio 1 dalį, nustatant pareigą tiekėjui suteikti valstybės rezervo paslaugas, sudarius pirkimo–pardavimo sutartį preliminariosios viešojo pirkimo–pardavimo sutarties pagrindu. Taip pat siūloma nustatyti pareigą tiekėjui sudaryti galimybę valstybės rezervo tvarkytojui patikrinti tiekėjo galimybes suteikti preliminariojoje viešojo pirkimo–pardavimo sutartyje numatytas valstybės rezervo paslaugas per šiose sutartyse nustatytą terminą.

Papildomai siūloma pakeisti VRĮ 18¹ straipsnio 2, 3 ir 4 dalis, integruojant Įstatymo projekto 1 straipsnio 1 dalyje apibrėžtas valstybės rezervo paslaugas į šių dalių nuostatas.

Įstatymo projekto 12 straipsnis – siūloma pakeisti VRĮ 19 straipsnio 2 dalį, integruojant Įstatymo projekto 1 straipsnio 1 dalyje apibrėžtas valstybės rezervo paslaugas į šios dalies nuostatas ir nustatant tiekėjų, kurių suteiktos paslaugos neatitinka Įstatymo projekto 4 straipsniu siūlomoje pakeisti VRĮ 8 straipsnio 2 dalyje nustatytų privalomų jų teikimo reikalavimų, atsakomybę. Baudos dydis (ne mažiau kaip 5 proc. nuo neatitinkančių reikalavimų valstybės rezervo paslaugų preliminariosios sutarties pagrindu sudarytos valstybės rezervo paslaugų pirkimo–pardavimo sutartyje nurodytos vertės dydžio) nustatytas taikant analogiją su VRĮ 19 straipsnio 2 dalyje nustatytu ne mažiau kaip 5 proc. baudos dydžiu pardavėjui pateikus VRĮ 8 straipsnio 2 dalyje nustatytų reikalavimų neatitinkančius materialinius išteklius.

Įstatymo projekto 13 straipsnis – nustatoma Lietuvos Respublikos valstybės rezervo įstatymo Nr. VIII-1908 2, 4, 6, 8, 9, 10, 11, 13, 16, 17, 18¹ ir 19 straipsnių pakeitimo įstatymo įsigaliojimo data ir šio įstatymo įgyvendinamųjų teisės aktų priėmimo terminas. Įstatymo įsigaliojimo data (2025 m. kovo 31 d.) nustatyta atsižvelgiant į įstatymų projektų svarstymo ir priėmimo Lietuvos Respublikos Vyriausybėje ir Lietuvos Respublikos Seime procedūras, jų trukmę, taip pat įvertinus Teisės aktų projektų rengimo rekomendacijų, patvirtintų teisingumo ministro 2013 m. gruodžio 23 d. įsakymu Nr. 1R-298, 15 ir 52 punktus (turi būti užtikrintas laikas, kad būtų galima tinkamai pasirengti priimtų įstatymų įgyvendinimui, turi būti pakankamas laikas priimti įgyvendinamuosius teisės aktus, kurie įsigalioję kartu su priimtais įstatymais), taip pat atsižvelgiant į nedidelę įgyvendinamųjų teisės aktų keitimo arba naujai priimamų teisės aktų apimtį.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant Įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus Įstatymų projektus, neigiamų pasekmių nenumatoma. Teigiamos pasekmės – priėmus Įstatymo projektą bus užtikrinta galimybė prireikus laiku gauti paslaugas ekstremaliųjų situacijų ar krizės metu ir jų padariniams likviduoti, paskelbus mobilizaciją, įvedus nepaprastąją ar karo padėtį ar kitais VRĮ nustatytais atvejais.

6. Kokią įtaką įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Įstatymo projekto priėmimas kriminogeninei situacijai ir korupcijai įtakos neturės.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymo projekto priėmimas turės teigiamą poveikį verslo sąlygoms, nes sudarys galimybę verslo subjektams dalyvauti valstybės rezervo tvarkytojo organizuojamose valstybės rezervo paslaugų viešuosiuose pirkimuose.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymo įtraukimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus Įstatymo projektą, galiojančių įstatymų pakeisti ar pripažinti netekusiais galios nereikės.

10. Ar Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o Įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo, Teisėkūros pagrindų įstatymo, kitų teisės aktų reikalavimų. Įstatymo projekto sąvokos įvertintos Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

11. Ar įstatymo projektas atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymų projektai neprieštarauja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatoms ir Europos Sąjungos dokumentams.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, kas ir kada juos turėtų priimti

Pritarus Įstatymo projektui, iki 2026 m. kovo 30 d. reikės:

1. pakeisti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. vasario 22 d. nutarimą Nr. 200 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės rezervo įstatymo įgyvendinimo“;

2. priimti Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro (valstybės rezervo tvarkytojo vadovo) įsakymą, kuriuo būtų patvirtintas tiekėjo galimybių užtikrinti preliminariojoje valstybės rezervo paslaugų viešojo pirkimo–pardavimo sutartyje nustatytos rūšies ir kiekio valstybės rezervo paslaugų teikimą per preliminariojoje sutartyje nustatytą terminą patikrinimo tvarkos aprašą;

3. kitiems valstybės rezervo tvarkytojams nustačius poreikį kaupti valstybės rezervo paslaugas, priimti valstybės rezervo tvarkytojo vadovo įsakymą, kuriuo būtų patvirtintas tiekėjo galimybių užtikrinti preliminariojoje valstybės rezervo paslaugų viešojo pirkimo–pardavimo sutartyje nustatytos rūšies ir kiekio valstybės rezervo paslaugų teikimą per preliminariojoje sutartyje nustatytą terminą patikrinimo tvarkos aprašą, prieš pradedant valstybės rezervo paslaugų viešuosius pirkimus.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymo projekto nuostatomis įgyvendinti papildomų valstybės biudžeto lėšų 2026-2028 m. nereikės.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Specialistų vertinimų ir išvadų Įstatymo projekto rengimo metu negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną „Eurovoc“: „valstybės rezervo tvarkytojas“, „valstybės rezervo paslaugos“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.